

Sygn. akt III AUa 11/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Beata Górską (spr.)
Sędziowie:	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk Urszula Iwanowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lutego 2021 r. w S.

sprawy Z. K., Ł. K., J. K. (1), A. F. następców prawnych J. K. (2)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.

o przyznanie renty

na skutek apelacji Z. K., Ł. K., J. K. (1) i A. F.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 grudnia 2020 r., sygn. akt VI U 569/20

1. oddała apelację,

2. zasądza solidarnie od Z. K., Ł. K., J. K. (1), A. F. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

Urszula Iwanowska	Beata Górską	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
-------------------	--------------	----------------------------------

Sygn. akt III AUa 11/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. decyzją z dnia 13.12.2019 roku odmówił J. K. (2) przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ ubezpieczona - pomimo stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy od dnia 29.07.2019 roku - nie spełniła pozostałych przesłanek, tj.: aby w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem złożenia wniosku lub przed powstaniem niezdolności do pracy posiadała udowodnione co najmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a nadto aby posiadała co najmniej 25 letni okres składkowy (udokumentowany został okres 19 lat i 24 dni okresów składkowych, w tym 15 lat, 9 miesięcy i 24 dni polskich okresów składkowych i 3 lata i 3 miesiące zagranicznych okresów składkowych).

W odwołaniu od decyzji organu rentowego ubezpieczona podniosła, że spełnia przesłanki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ lekarz orzecznik ZUS uznał, iż jest całkowicie niezdolna do pracy, a ponadto ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 5 lat w dziesięcioleciu poprzedzającym przed dniem złożenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Mając na uwadze powyższą argumentację, ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy podtrzymał argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Podał również, iż ubezpieczona w rzeczonym dziesięcioleciu posiadała jedynie okresy ubezpieczenia społecznego rolników, które nie mogły zostać uwzględnione w stażu ubezpieczonym z uwagi na brak przypadających w tym czasie okresów składkowych.

W toku postępowania, w związku ze śmiercią ubezpieczonej J. K. (2), do postępowania wstąpili następcy prawni: Z. K., Ł. K., J. K. (1) oraz A. F..

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 3.12.2020 roku oddalił odwołanie.

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

J. K. (2), ur. (...), wykazała 15 lat i 9 miesięcy okresów ubezpieczenia w Polsce, 3 lata i 3 miesiące zagranicznych okresów składkowych oraz 9 lat okresów ubezpieczenia społecznego rolników. W dziesięcioleciu poprzedzającym złożenie wniosku o rentę z dnia 6.08.2019 r. oraz przed powstaniem niezdolności do pracy wykazała wyłącznie okresy ubezpieczenia społecznego rolników. Posiadała 19 lat i 24 dni okresów składkowych i ubezpieczenia społecznego za granicą.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazując na treść art. 57 ust. 1 i 2, art. 58 ust. 1 – 4 i art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53) - zwanej dalej ustawą rentową - wyjaśnił, że w sprawie istotne było ustalenie, czy ubezpieczona spełniła wszystkie przesłanki niezbędne do ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy stwierdził bowiem, że nie została spełniona przesłanka z art. 57 ust. 2 w związku z art. 58 ust. 2 ustawy rentowej, gdyż w sprawie nie mógł mieć zastosowania przepis art. 58 ust. 4 ustawy rentowej. Sąd meriti wskazał, że bezsporne jest, iż okresy ubezpieczenia społecznego w Polsce trwały do sierpnia 2008 r., a okresy ubezpieczenia społecznego za granicą do lutego 2019 r. (k. 34). Natomiast okresy podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przypadały na lata 2008 – 2015 (k. 15 akt ZUS). Wskazał również, że nieuzasadnione było powoływanie się na regulację przepisu art. 10 ust 2 ustawy rentowej, zgodnie z którym okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Wyjaśnił, że przepis ten ustanawia okres uzupełniający, który aktualizuje się wyłącznie w sytuacji gdy w danym dziesięcioleciu istnieje choćby minimalny okres o którym mowa w art. 5 – 7 ustawy rentowej. Nawiązuje zatem do okresów składkowych (art. 6 ustawy rentowej) i nieskładkowych (art. 7 ustawy rentowej), ale nie do art. 8 ustawy rentowej, w którym jest mowa o okresach ubezpieczenia za granicą. W ocenie Sądu I instancji, ubezpieczona nie miała racji nawiązując do przepisu art. 58 ust 4 ustawy rentowej, ponieważ jest on wyjątkiem od zasady i w konsekwencji nie może być interpretowany rozszerzająco. Tylko wykazanie 25 lat okresów składkowych czyniłoby nieaktualne wymaganie z art. 58 ust 2 ustawy rentowej. Takie stanowisko znajduje potwierdzenie poglądzie prawnym wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5.04.2016 r., sygn. I UK 136/15 i postanowieniu z dnia 18.06.2019 r., sygn. I UK 271/19, w których jednoznacznie uznano, że niedopuszczalne jest

rozszerzająca wykładnia art. 58 ust. 4 w zw. z art. 10 ust 2 ustawy rentowej polegająca na zaliczeniu do okresów składkowych z art. 6 ustawy rentowej, okresów ubezpieczenia społecznego rolników w myśl art. 10 ustawy rentowej. W związku z powyższym nie ulegało wątpliwości, że skarżąca nie spełniała wszystkich przesłanek do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie wykazała bowiem żadnego okresu składkowego i nieskładkowego w dziesięcioleciu o którym mowa w art. 58 ust. 2 ustawy rentowej. Z kolei wyjątek z przepisu art. 58 ust 4 nie miał do niej zastosowania, bowiem okres składkowy nie przekroczył 25 lat. Sąd Okręgowy, tak argumentując, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodzili się wszyscy następcy prawni ubezpieczonej.
Zaskarżyli wyrok w całości. Rozstrzygnięciu zarzucili:

1.naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj. uchwały Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 23 marca 2006 roku I UZP 5/05, uzasadnienia projektu ustawy zmieniającej, druk nr 4343, dotyczące konkretyzacji art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy rentowej i złagodzenia warunków art. 58 ust. ustawy rentowej 2 poprzez wprowadzenie art. 58 ust. 4 ustawy rentowej (Dz.U. z 2011r., nr 187, poz. 1112) oraz materiału dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania, tj. art. 2a ustawy systemowej, w szczególności równego traktowania warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, obliczania wysokości świadczeń i okresu wypłat świadczeń i zachowania prawa do świadczeń.

2. naruszenie prawa materialnego poprzez:

a. niezastosowanie art. 2a ustawy systemowej w zw. z art. 10 ust. 2 ustawy rentowej do oceny okresów składkowych i nieskładkowych, w konsekwencji przyjęcie, że składki opłacane przez skarżącą na ubezpieczenie społeczne rolników nie mogą być zaliczone do okresów składkowych określonych w art. 6 cyt. ustawy,

b. błędną wykładnię art. 52 w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy rentowej wskutek uznania, że składki wpłacane do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Rolników nie mogą być uwzględnione przy przyznawaniu prawa do renty i dokonywaniu wypłaty świadczenia rentowego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w sytuacji gdy żaden ubezpieczony w Polsce nie wpłaca składek do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a Fundusz Ubezpieczeń Społecznych jest państwowym funduszem celowym, powołanym w celu realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych i nie jest Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

c. błędną wykładnię art. 6 w zw. z art. 10 ust. 2 ustawy rentowej wskutek przyjęcia, że okres ubezpieczenia i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, nie mogą być zaliczone do okresów składkowych zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy rentowej,

d. niewłaściwe zastosowanie art. 58 ust. 2 ustawy rentowej i uznanie, że skarżąca nie spełniła wszystkich przesłanek do przyznania renty z tytułu niezdolności,

tj. nie wykazała żadnego okresu składkowego i nieskładkowego w dziesięcioleciu,

tj. pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przed zgłoszeniem wniosku

o rentę, podczas gdy w okresie od 22.08.2008 roku do 30.11.2015 roku opłacała składki na ubezpieczenie społeczne w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a od 1.02.2015 r. do 25.01.2019 r. opłacała składki w Deutsche Rentenversicherung,

e. art. 58 ust. 4 ustawy rentowej poprzez przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania w stosunku do skarżącej, bowiem jej okres składkowy nie przekroczył 25 lat, podczas gdy udokumentowany okres składkowy wyniósł 28 lat i

24 dni (okres składkowy potwierdzony przez ZUS wyniósł 19 lat i 24 dni oraz 9 lat przez KRUS) i w pełni odpowiada warunkom przewidzianym prawem do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wskazując na powyższe, skarżący wnieśli:

„1. o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez:

a. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, b uwzględnienie odwołania skarżącej (następców prawnych skarżącej), c. zmianę w całości decyzji organu rentowego i przyznanie skarżącej (następcom prawnym) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy,

2. zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu, tym kosztów zastępstwa procesowego za dwie instancje”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja następców prawnych ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutów apelacyjnych, doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu.

Na wstępie, uwzględniając treść art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., wskazać należy, że Sąd Apelacyjny dokonując własnej oceny przedstawionego pod osąd materiału procesowego stwierdził, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne (zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku) nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Sąd odwoławczy ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego czyni częścią uzasadnienia własnego wyroku, nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przytaczania. W niniejszej sprawie sąd odwoławczy skorzystał również z możliwości rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym nie znajdując przesłanek do skierowania sprawy na rozprawę (art. 374 k.p.c.).

Ustosunkowując się do zarzutu apelacyjnego naruszenia prawa procesowego, tj. przepisu art. 233 § 1 k.p.c., należy podnieść, że rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji co do istoty sprawy jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej i całościowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, na podstawie jego wszechstronnego rozważania. Wyjaśnione zostały wszystkie istotne okoliczności sprawy, w granicach swobodnej sędziowskiej oceny dowodów. Za niezasadną uznać należy sugestię, że dokonano tej oceny w oderwaniu od całokształtu okoliczności sprawy. Skarżący błędnie również utożsamili naruszenie prawa procesowego, in concreto art. 233 § 1 k.p.c., z wykładnią prawa Utożsamienie faktów z dokonaną przez Sąd pierwszej instancji oceną prawną nie może być rozpatrywane na płaszczyźnie naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów. Należy zatem uznać, że w przedmiotowej sprawie stan faktyczny pozostał bezsporny, w szczególności w zakresie daty powstania całkowitej niezdolności do pracy oraz uznanych okresów składkowych i nieskładkowych w łącznym wymiarze 19 lat i 29 dni (k. 34), przy braku również co najmniej 25 lat okresów składkowych (art. 58 ust. 4 ustawy rentowej). Za wadliwe należy uznać stanowisko apelacji co do naruszenia zastosowanego w niniejszej sprawie prawa materialnego, tj. art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 1, 2 i 4 ustawy rentowej. Za chybioną należy uznać również argumentację apelacji, iż wobec niezastosowania art. 10 ust. 2 ustawy rentowej, doszło do naruszenia zasady wyrażonej art. 2a ust. 1 ustawy systemowej. Należy pokreślić, że Sąd Okręgowy zastosował wobec ubezpieczonej te same kryteria ustawowe, jakie obowiązują każdego ubezpieczonego ubiegającego się o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a zatem również kryterium udokumentowania 25 lat okresów składkowych (art. 58 ust. 2 ustawy rentowej), gdy wnioskodawca nie posiada wymaganych 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych przypadających w ciągu ostatnich dziesięciu lat przed zgłoszeniem wniosku rentowego (tj. od 27.07.2019 r. – 27.07.2009 r.) lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (tj. od 29.07.2019 r. do 27.07.2009 r., k. 73 a.r.). Należy podkreślić, że ubezpieczona nie wykazała warunku określonego w art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy rentowej, tj. co najmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych przypadających zgodnie z art. 58 ust. 2 cyt. ustawy rentowej w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku

o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Ubezpieczona w badanym okresie od dnia 27.07.2009 r. do dnia 27.07.2019 r. nie wykazała również żadnego okresu ubezpieczenia społecznego w ramach powszechnego ubezpieczenia społecznego, a w konsekwencji - wbrew stanowisku skarżących - nie można było uzupełniająco doliczyć do okresów składkowych okresów ubezpieczenia społecznego rolników (art. 10 ust. 2 ustawy rentowej). Skarżący pominieli fakt, że ubezpieczona nie wystąpiła o prawo do renty z rolniczego ubezpieczenia społecznego, tylko złożyła wnioski o ustalenie renty z tytułu niezdolności do pracy z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący domagając się doliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresów ubezpieczenia rolniczego nie dostrzegli, iż brak jest innych normatywnych podstaw zaliczania opłaconych okresów ubezpieczenia w KRUS do okresów od których uzależnione jest prawo do renty z FUS. Podniesiona w apelacji okoliczność opłacania składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe (w ramach KRUS) pozostaje indyferentna w płaszczyźnie obowiązujących regulacji prawnych.

Przewidziana w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i w art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych nie oznacza, że organ rentowy, czy sądy, mają orzekać zgodnie z wolą skarżących, bez podstaw w prawie materialnym. Należy wyjaśnić, że powszechny system ubezpieczeń społecznych pozostaje w odrębności od rolniczego ubezpieczenia społecznego i nie można z racji posiadania ubezpieczenia rolniczego domagać się przyznania renty z powszechnego systemu ubezpieczenia rentowego, gdy nie został spełniony warunek z art. 10 ust. 2 ustawy rentowej. Celem reformy powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, która weszła w życie z dniem 1.01.1999 r., było stworzenie stabilnego systemu emerytalno-rentowego w warunkach niekorzystnych tendencji demograficznych, prowadzących do wzrostu liczby świadczeniobiorców przy jednoczesnym spadku liczby osób płacących składki na ubezpieczenia społeczne. Ustawodawca dążył wtedy do stworzenia jednolitego systemu emerytalno-rentowego, który obejmowałby możliwie najszerszy krąg osób podlegających ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym na gruncie dotychczasowych przepisów. Ustawodawca nie zdecydował się jednak na zreformowanie rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i w konsekwencji nie objął tym mechanizmem rolników. Za wyjątkiem zatem możliwości uzupełniającego doliczenia rolniczego stażu ubezpieczeniowego z art. 10 ust. 2 ustawy rentowej, nie przewidział innego sposobu zaliczania okresów rolniczego ubezpieczenia społecznego (a konkretnie ubezpieczenia rentowo - rentowego) do stażu ubezpieczeniowego w ramach odrębnego powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych (in concreto ubezpieczenia emerytalnego i rentowych) w celu nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do pozostałych zarzutów apelacji, miał na uwadze, że skarżący powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., sygn. I UZP 5/05, opubl. w OSNP 2006 nr 19-20, poz. 305, str. 848, nie zauważyli, iż dotyczy ona regulacji art. 57 ust. 2 ustawy rentowej (odnoszącej się do art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy rentowej), zwalniającej zgodnie z tym stanowiskiem prawnym z wymogu określonego w przepisie art. 58 ust. 2 ustawy rentowej, ale tylko pod warunkiem, że wnioskodawca (oprócz stwierdzonej całkowitej niezdolności do pracy) posiada w przypadku kobiet co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Jak natomiast wynika z powyższych rozważań, ubezpieczona nie legitymuje się takim wymiarem stażu ubezpieczeniowego. Z okresów powszechnego ubezpieczenia społecznego w Polsce oraz okresów ubezpieczenia w Niemczech wykazała łącznie 19 lat i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył norm prawa materialnego, czy - w ramach podniesionego zarzutu - zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji. Ubezpieczona nie spełniła bowiem wszystkich ustawowo wymaganych przesłanek, koniecznych przy ubieganiu się o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Słusznie zatem Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu. Renta z tytułu niezdolności do pracy nie jest świadczeniem socjalnym, a jej przyznanie jest możliwe dopiero po spełnieniu wszystkich, a nie tylko niektórych, ustawowych przesłanek o jakich mowa w art. 57 ust. 1 w zw. z art. 58 ustawy rentowej.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako niezasadną.

Na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265, ze zm.) zasądził solidarnie od skarżących na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Urszula Iwanowska	Beata Górka	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
-------------------	-------------	----------------------------------